

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 06.09.2004
KOM(2004)580 galīgais

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Dalībvalstu un Komisijas attiecīgie pienākumi struktūrfondu un Kohēzijas fonda dalītā
vadībā**

Pašreizējā situācija un perspektīvas jaunajā plānošanas periodā pēc 2006. gada

I. KOPSAVILKUMS

Ar šo paziņojumu Komisija pilda apņemšanos, ko tā uzņēmusies „Ģenerāldirektorātu un dienestu 2002. gada darbības pārskatu kopsavilkumā”¹, t.i. veikt juridisku analīzi par Komisijas un dalībvalstu pienākumiem Eiropas Kopienas budžeta dalītā vadībā, kā arī precizēt procedūras, ar kurām Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm var izpildīt savu vispārīgo pienākumu attiecībā uz budžeta izpildi².

Paziņojuma pirmajā daļā (II nodaļa) sniegta Komisijas interpretācija attiecībā uz spēkā esošajiem noteikumiem struktūrfondu un Kohēzijas fonda jomā, lai precizētu katras dalītā vadībā iesaistītās puses pienākumus. Komisija uzskata, ka spēkā esošie noteikumi ļauj apvienot, no vienas puses, tās pienākumus attiecībā uz budžeta izpildi un, no otras puses, Eiropas Savienības kohēzijas politikas un tās pārvaldības sistēmas īpašo raksturu, kas atbilstīgi Padomes regulām atbildību par fondu līdzekļu ikdienas vadību, pārraudzību un finanšu kontroli piešķir vispirms dalībvalstīm. Esošajā sistēmā paredzēta kārtība, saskaņā ar kuru sava vispārējā pienākuma izpildei Komisija pārliecinās, vai pastāv un pareizi darbojas pārvaldības un kontroles sistēmas. Ja Komisijas veiktā revīzijā atklājas trūkumi revīzijas un kontroles sistēmās, tiek noteikts nelikumīgu izdevumu risks un piemērotas attiecīgas finanšu korekcijas. Šajā paziņojumā aprakstīti Komisijas veiktie pasākumi, lai izpildītu šos noteikumus.

Šīs problēmas nozīmīgumu pastiprina to dalībvalstu, kuras Eiropas Savienībai pievienojās 2004. gada maijā, pienākums ieviest pienācīgas pārvaldības un kontroles sistēmas, lai nodrošinātu, ka struktūrfondu un Kohēzijas fonda pirmajā izmantošanā Kopienas asinājumi tajās tiktu izmantoti efektīvi³.

Otrs šā paziņojuma mērķis (III nodaļa) ir norādīt, kādas vispārējās pamatnostādnes vada Komisiju tās tiesību aktu priekšlikumu izstrādē, kas pieņemti 2004. gada 14. jūlijā⁴ un attiecas uz laika posmu no 2007. līdz 2013. gadam ar mērķi palielināt īstenošanas sistēmas kopuma konsekvenci, papildināmību un efektivitāti, tostarp precizējot dalībvalstīm noteiktos sadarbības pienākumus un sekas dalībvalstīm, ja tās šos noteikumus neievēro.

---

¹ KOM(2003)391 galīgais, 9.07.2003., darbība 5.3.3.C.

² *Ibid.*, darbība 5.3.3 A.

³ KOM(2003)433 galīgais, Komisijas paziņojums Parlamentam un Padomei par to saistību izpildi, ko pievienošanās sarunās uzņēmušās pievienošanās valstis attiecībā uz 21. sadaļu “Reģionālā politika un nozaru instrumentu koordinācija”.

⁴ Projekts Padomes regulai par vispārējiem noteikumiem attiecībā uz Eiropas Attīstības un reģionālo fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, ko iesniegusi Komisija, KOM(2004)492 galīgais, 14.07.2004.

II. KOMISIJAS UN DALĪBVALSTU PIENĀKUMU JURIDISKA ANALĪZE

Dalīta vadība, kas definēta Finanšu regulas 53. pantā⁵, ir viens no veidiem, kā Komisija pilda Kopienas budžeta izpildes uzdevumu. Šis uzdevums tai noteikts Līguma 274. pantā: „[...] Komisija saskaņā ar asignējumu apjomu uzņemas atbildību par budžeta izpildi, ievērojot pareizas finanšu vadības principus. Dalībvalstis sadarbojas ar Komisiju, lai nodrošinātu to, ka asignējumus izmanto saskaņā ar pareizas finanšu vadības principiem.”

Tā kā Līguma 274. pantā Komisijas pienākums nav noteikts atkarībā no vadības veida, neatkarīgi no vadības veida Komisija ir kopumā atbildīga par budžeta izpildi.

Kārtība, kādā Komisija pilda šo pienākumu fondu dalītas vadības kontekstā, un dalībvalstu pienākumi ir noteikti nozaru tiesību aktos.

Attiecībā uz struktūrfondiem un Kohēzijas fondu dalīta vadība ir Kopienas budžeta īstenošanas veids, ko izvēlēties likumdevējs, un Komisijai nav tiesību izvēlēties citu īstenošanas veidu, un tai „ir tikai tās rīcības iespējas, kas noteiktas nozaru tiesību aktos”⁶.

Savukārt dalībvalstīm ir pienākums sadarboties ar Komisiju, lai nodrošinātu asignējumu izmantošanu saskaņā ar pareizas finanšu valdības principiem, kas atspoguļo lojālas sadarbības pienākumu (Līguma 274. un 10. pants). Turklāt Līguma 280. pantā noteikts, ka „ *nolūkā novērst krāpšanu, kas apdraud Kopienas finanšu intereses, dalībvalstis veic tādus pašus pasākumus, kā apkarojot krāpšanu, kas apdraud viņu pašu finanšu intereses*”.

Finanšu regulas 53. pantā par budžeta īstenošanas veidiem 3. un 5. punktā noteikti vispārējie darbības principi, kurus piemēro visās budžeta jomās, uz ko attiecas dalīta vadība. Pirmkārt, „*ja Komisija izpilda budžetu, īstenojot dalītu vadību, izpildes uzdevumus deleģē dalībvalstīm saskaņā ar otrās daļas I un II sadaļas noteikumiem*” un, otrkārt, „*dalītas [...] vadības gadījumā, lai nodrošinātu līdzekļu izmantošanu saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem, Komisija piemēro grāmatojumu noskaidrošanas procedūru vai finanšu korekciju mehānismus, kas ļauj tai uzņemties galīgo atbildību par budžeta izpildi saskaņā ar EK Līguma 274. pantu un EAEK Līguma 179. pantu.*”

Finanšu regulas 155. līdz 159. pantā savukārt paredzēts, ka minētās regulas vispārējie noteikumi attiecas uz izdevumiem, kas veikti konkrēti no struktūrfondiem un Kohēzijas fonda, ievērojot īpaši noteiktās atkāpes. Šīs atkāpes attiecas uz Komisijas veiktiem maksājumiem, apropriāciju automātisku atcelšanu, projektu vadības un atlases aspektiem, kā arī kontroles kārtību, ja Padomes izstrādātos nozaru tiesību aktos ir attiecīgi noteikumi.

---

⁵ Padomes 2002. gada 25. jūnija Regula (EK, *Euratom*) Nr. 1605/2002 par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu kopbudžetam, OV L 248, 16.09.2002., 1. lpp.

⁶ 14. punkta c) apakšpunkts Eiropas Parlamenta rezolūcijā, kas satur apsvērumus, kuri ir neatņemama sastāvdaļa lēmumā par atbrīvošanu no atbildības par Eiropas Kopienu kopbudžeta izpildi 2002. finanšu gadā (Komisija) (SEK(2003)1104-C5-0564/2003-2003/2210 (DEC)). A5-0200/2004, 21.04.2004.

A. Noteikumi 2000. – 2006. gadam. Decentralizācija – partnerība – sadarbība

Ar Regulu (EK) Nr. 1260/1999⁷, kas ir struktūrfondu pamatregula, un Regulu (EK) Nr. 1164/94⁸, ar ko izveido Kohēzijas fondu, Padome ir izveidojusi fondu vadības veidu struktūru. Jo īpaši, attiecībā uz struktūrfondu likumdevējs ir izlēmis, ka rīcībai no struktūrfondu un ELVGF Garantiju nodaļas lauku attīstības pasākumiem „*jāpapildina vai jāatbalsta dalībvalstu rīcība*” (27. apsvēruma Regulā (EK) Nr. 1260/1999) un tādēļ tā ir uzskatāma par tādu, kas „*papildina vai atbalsta attiecīgo darbību valsts līmenī*” (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 8. panta 1. punkts). Šim nolūkam struktūrfondu un ELVGF Garantiju nodaļu lauku attīstības pasākumiem izmanto kā līdzfinansējumu darbībām, kas noteiktas valsts vai reģionālā līmenī. Šā principa viskonkrētākā izpausme ir papildināmība (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 11. pants).

Neskarot Komisijas budžeta izpildes pienākumu, kas noteikts EK Līgumā, Regulā (EK) Nr. 1260/1999 attiecībā uz struktūrfondu noteikta budžeta izpildes īstenošanas kārtība, kas balstās uz decentralizētu struktūru, kā arī partnerību un sadarbību starp Komisiju un dalībvalsti. Tas pats sakāms par Regulu (EK) Nr. 1164/94 attiecībā uz Kohēzijas fondu.

Nozaru tiesību akti attiecībā uz kontroli balstās uz diviem pīlāriem – no vienas puses, uz vienu noteikumu kopumu, kas ļauj Komisijai pārliecināties par dalībvalstu vadības un kontroles sistēmu atbilstību, un, no otras puses, uz otru noteikumu kopumu, kas definē kārtību attiecībā uz finanšu korekcijām, kuras jāpiemēro, ja revīzijā tiek atklāti pārkāpumi.

Attiecībā uz valstu vadības un kontroles sistēmu esamības un pareizas darbību nodrošināšanu piemērojamiem reglamentējošiem noteikumiem ir uzskaitīti Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. pantā, Regulas (EK) Nr. 438/2001⁹ 5. un 6. pantā, Padomes Regulas (EK) Nr. 1164/94 12. pantā un II pielikuma G pantā, kā arī Regulas (EK) Nr. 1386/2002 5. pantā^{10 11}.

Finanšu korekcijas mehānismi struktūrfondu ir aprakstīti Regulas (EK) Nr. 1260/1999 39. pantā un Regulā (EK) Nr. 448/2001¹², un ir sīkāk paskaidroti Komisijas 2001. gada 2. marta Lēmumā K(2001)476 par pamatnostādņēm, kurās definē principus, kritērijus un

⁷ Padomes 1999. gada 21. jūnija Regula (EK) Nr. 1260/1999, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par struktūrfondu, OV L 161, 26.6.1999., 1. lpp. Regulā jaunākie grozījumi izdarīti ar 2003. gada Pievienošanās aktu, OV L 236, 23.09.2003.

⁸ Padomes 1994. gada 16. maija Regula (EK) Nr. 1164/94 par Kohēzijas fonda izveidi, OV L 130, 25.5.1994., 1. lpp. Regulā jaunākie grozījumi izdarīti ar 2003. gada Pievienošanās aktu, L 236, 23.09.2003.

⁹ Komisijas 2001. gada 2. marta Regula (EK) Nr. 438/2001, kas reglamentē Padomes Regulas (EK) Nr. 1260/1999 īstenošanu attiecībā uz vadības un kontroles sistēmām, ko piemēro no struktūrfondu piešķirtai palīdzībai, OV L 63, 03.03.2001., 21. lpp.

¹⁰ Komisijas 2002. gada 29. jūlija Regula (EK) Nr. 1386/2002, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1164/94 attiecībā uz tās palīdzības pārvaldības un kontroles sistēmām, kas piešķirta no Kohēzijas fonda, kā arī kārtību finanšu labojumu veikšanai (OV L 201, 31.07.2002., 5. lpp.).

¹¹ Mērķis pārliecināties par vadības un kontroles sistēmu esamību un pareizu darbību, kas norādīts 35. pantā Komisijas regulā par Finanšu regulas piemērošanas kārtību, attiecībā uz struktūrfondu un Kohēzijas fondu tiek sasniegts ar minētajiem nozaru tiesību aktu noteikumiem (Komisijas 2002. gada 23. decembra Regula (EK, *Euratom*) Nr. 2342/2002 (OV L 357, 31.12.2002.).

¹² Komisijas 2001. gada 2. marta Regula (EK) Nr. 448/2001, kas reglamentē Padomes Regulas (EK) Nr. 1260/1999 īstenošanu attiecībā uz finanšu korekciju izdarīšanu palīdzībā, kas piešķirta no struktūrfondu (OV L 64, 06.03.2001., 13. lpp.).

aptuvenās skalas, kas Komisijas dienestiem jāpiemēro, lai noteiktu Regulas (EK) Nr. 1260/1999 39. pantā paredzētās finanšu korekcijas.

Konkrētāk, Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. panta 2. punktā paredzēts, ka Komisija var veikt kontroli uz vietas, jo īpaši ar izlases metodi, vai pieprasīt šādu kontroli veikt dalībvalstīm. Šīs kontroles nolūks ir pārliecināties par to, vai pastāv un pienācīgi darbojas vadības un kontroles sistēmas, vai arī kontrolēt atsevišķas finansētas darbības. Turklāt Regulas (EK) Nr. 438/2001 5. un 6. pantā paredzēts, ka Komisija ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā pēc atbalsta lēmuma pieņemšanas saņem no dalībvalstīm to ieviesto vadības un kontroles sistēmu aprakstu un ka tā sadarbībā ar dalībvalsti pārliecinās, ka šīs sistēmas atbilst attiecīgās Padomes regulas noteikumiem. Regulāri jāveic sistēmas darbības pārskatīšana. Pamatojoties uz divpusējām administratīvām vienošanās, Komisija un dalībvalstis koordinē kontroles metodoloģiju un ieviešanu, kā arī apmainās ar rezultātiem. Sadarbība turpinās visā plānošanas perioda laikā, veicot pārskatīšanas, kas notiek vismaz reizi gadā valstu un Kopienas revidentu sanāksmēs. Tajā pašā 38. pantā paredzētas finanšu korekcijas, ja ir atklāts iepriekš nepamanīts nopietns pārkāpums, kas skar izdevumus no starpposma maksājuma, bet 39. panta 2. punktā definēta procedūra, kas piemērojama, ja Komisija konstatē sistēmas trūkumus – vispirms Komisija aptur maksājumus un tad, ja vajadzīgs, veic neto finanšu korekcijas.

Līdzīga sistēma paredzēta attiecībā uz Kohēzijas fonda vadību Regulā (EK) Nr. 1164/94 un tās izpildes noteikumos¹³.

B. Pienākumu sadalījums

1. Šajā decentralizētajā struktūrā **dalībvalstij ir trīs līmeņu atbildība.**

a) Tā garantē Kopienas līdzekļu pareizu vadību, ko tā veic, sadarbojoties ar Komisiju, un tā uzņemas atbildību par finanšu pareizu izpildi pirmām kārtām izmantojot:

- vadošo iestādi, kas ir atbildīga par to, ka „*tiek nodrošināts [...] darbību pareizums, jo īpaši, ieviešot iekšējo kontroli saskaņā ar pareizas finanšu vadības principiem*”, par reakciju uz jebkuriem apsvērumiem vai Komisijas pieprasījumiem koriģēt vadības, pārraudzības un kontroles sistēmas, darbības atbilstību Kopienas politikām, kā arī par datu vai ziņojumu sniegšanu, kas Komisijai nepieciešami programmas pārraudzībai (34. panta 1. punkts);
- maksājumu iestādi, kas apstiprina izdevumus (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 32. panta 3. punkts un Regulas (EK) Nr. 1164/94 II pielikuma D panta 2. punkts) un pārliecinās, ka vadošā iestāde un starpniekiestādes ir ievērojušas Regulas (EK) Nr. 1260/1999 (9. pants Regulā (EK) Nr. 438/2001) vai Regulas (EK) Nr. 1164/94 (8. pants Regulā (EK) Nr. 1386/2002) noteikumus;
- tās līdzdalību finanšu līdzekļu izmantošanas un izdevumu īstenošanas prognožu uzlabošanā, nosūtot prognozes;
- attiecīgo valsts noteikumu piemērošanu saistībā ar atbilstību, ja nepastāv Kopienas noteikumi (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 41. apsvēruma un 30. pants);

---

¹³ Regulas (EK) Nr. 1164/94 12. pants un Regulas (EK) Nr. 1386/2002 5. pants.

- iepriekšējās novērtēšanas pienākumu, sagatavojot plānus, finansējumu un programmas papildinājumu (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 41. panta 1. punkts), kā arī starpposma novērtējuma un tā atjaunināšanas pienākumu (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 42. panta 4. punkts).

b) Dalībvalsts pirmām kārtām uzņemas „*atbildību veikt palīdzības [atbalsta] finanšu kontroli*” saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. pantu un Regulas (EK) Nr. 1164/94 12. pantu, jo īpaši ar šādām darbībām:

- pārliecinoties, ka ir ieviestas vadības un kontroles sistēmas un ka tās tiek izmantotas tā, lai nodrošinātu efektīvu un pareizu Kopienas līdzekļu izmantošanu, kā arī nosūtot Komisijai to aprakstus;
- apliecinot izdevumus, pārliecinoties par to savietojamību ar Kopienas tiesībām un fondu izmantošanu atbilstīgi pareizas finanšu vadības principiem (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. panta 1. punkta g) apakšpunkts un Regulas (EK) Nr. 1164/94 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts);
- veicot Komisijas pieprasītus korektīvus pasākumus (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. panta 4. punkts un Regulas (EK) Nr. 1164/94 II pielikuma G panta 1. punkts);
- iesniedzot neatkarīgas struktūras sagatavotu gala apliecinājumu, noslēdzoties struktūrfondu atbalstam vai Kohēzijas fonda projektam.

c) Visbeidzot, kā norādīts Regulas (EK) Nr. 1260/1999 39. pantā un Regulas (EK) Nr. 1164/94 12. panta 1. punkta h) apakšpunktā, dalībvalsts pirmām kārtām ir atbildīga par pārkāpumu izmeklēšanu un labošanu.

2. Iepretim dalībvalsts pienākumiem **Komisijas pienākumi** ir definēti, lai tā varētu pildīt savu Kopienas budžeta izpildes pienākumu, kontrolējot dalībvalstīm uzticēto uzdevumu pienācīgu izpildi. Šim nolūkam, lai nodrošinātu Līguma un Kopienas iestāžu pieņemto tiesību aktu noteikumu ievērošanu, Komisija darbojas četros līmeņos, lai

- pieņemtu vajadzīgos lēmumus struktūrfondu īstenošanai, ja tiek ievēroti attiecīgie noteikumi (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 28. un 30. pants un Regulas (EK) Nr. 1164/94 10. pants);
- sadarbībā ar dalībvalstīm pārliecinātos par to, ka pastāv un pareizi darbojas vadības un kontroles sistēmas, un tas var ietvert darbību un vadības sistēmu pārbaudes uz vietas, īpaši ar izlases metodi, vai pieprasījumu dalībvalstīm pašām veikt šīs kontroles uz vietas (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. panta 2. punkts un Regulas (EK) Nr. 438/2001 5. un 6. pants attiecībā uz struktūrfondu, un Regulas (EK) Nr. 1164/94 II pielikuma G pants un Regulas (EK) Nr. 1386/2002 5. pants attiecībā uz Kohēzijas fondu);
- pārliecinātos par atbalsta efektivitāti,
  - analizējot atbalsta īstenošanas gaitu attiecībā pret noteiktajiem mērķiem ar gada un galīgo izpildes ziņojumu (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 37. pants un Regulas (EK) Nr. 1164/94 II pielikuma F pants) un to ikgadējas pārskatīšanas palīdzību (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 34. panta 2. punkts),
  - no finanšu viedokļa piemērojot jo īpaši apropriāciju automātisku atcelšanu, apturot maksājumus, ja netiek ievēroti tiesību aktu noteikumi, kā arī izstrādājot un, ja vajadzīgs,

pieņemot korektīvus pasākumus, lai stiprinātu atbalsta pareizu finanšu izpildi (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 31., 32. un 38. pants attiecībā uz struktūrfondi un Regulas (EK) Nr. 1164/94 II pielikuma C panta 5. punkts un G pants attiecībā uz Kohēzijas fondu) un - novērtējot rezultātus (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 42., 43. un 44. pants);

- veiktu darbību un sistēmu kontroli un revīzijas uz vietas, jo īpaši ar izlases metodi, neskarot dalībvalstu veikto kontroli un revīziju, un piemērotu finanšu korekcijas, ja tiek atklāti pārkāpumi un trūkumi un dalībvalsts nav veikusi finanšu korekcijas (Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. un 39. pants un Regulas (EK) Nr. 1164/94 II pielikuma G un H pants).

C. Nepieciešamība pēc Komisijas pienākumu apjoma precizējuma

Jāatzīmē – tāpat kā to jau nesen ir darījis Eiropas Parlaments savā rezolūcijā par atbrīvošanu no atbildības saistībā ar 2002. gada budžetu¹⁴ – ka jau vairākus gadus Revīzijas palāta savos apliecinājumos par uzskaites uzticamību norāda uz to, ka uzskaites pamatā esošie darījumi bieži ir kļūdaini, īpaši tajās jomās, kur piemēro dalītu vadību. Lai gan abas minētās iestādes neuzskata, ka būtu reāli vai atbilstīgi dalītās vadības kārtībai, kas aprakstīta nozaru tiesību aktos, ka Komisijai ir pienākums atklāt visas kļūdas un pārkāpumus saistībā ar maksājumiem, tomēr šīs abas iestādes norāda uz sistēmu vājajām vietām un aicina Komisiju veikt pasākumus ar mērķi uzlabot savu kontroles sistēmu pārraudzības darbu.

Tādējādi Revīzijas palāta savā atzinumā nr. 2/2004 sniedz interesantu vielu pārdomām un norāda, kādai pēc tās ieskatiem vajadzētu būt Komisijas lomai, īstenojot savu budžeta izpildes pienākumu, un šis redzējums ir ļoti tuvs pašas Komisijas uzskatiem. Palāta norāda uz galvenajiem principiem, kam pēc tās ieskatiem vajadzētu pastāvīgi vadīt Kopienas budžeta kontroles darbības visos līmeņos, kā arī uz pamatnostādņiem, no kurām likumdevējs varētu vadīties, izstrādājot likumīgā pamata grozījumus.

Sākumā Revīzijas palāta apliecina, ka „nav saprātīgi gaidīt, ka kāda sistēma varētu garantēt pilnīgi visu darbību pareizību” un ka “nav reāli uzskatīt, ka iekšējās kontroles sistēmu uzticamība varētu pilnībā garantēt vai nodrošināt visu darbību likumību un pareizību”. Tādēļ tā uzskata, ka kontrolē jāievēro līdzsvarota izmaksu/efektivitātes attiecība, kur „kontroles kopējās izmaksas ir proporcionālas kopējam ieguvumam, ko tās nodrošina naudas un politiskā izteiksmē”. Tā arī uzskata, ka Komisijai jābūt kontroles sistēmu darbības pārraudzības lomai, no vienas puses, definējot kontroles sistēmām piemērojamos obligātos nosacījumus un, no otras puses, panākot konsekvenci starp sasniedzamajiem mērķiem un to ieviešanu visos posmos dalībvalstīs un Kopienā.

Ievērojot abu budžeta izpildi kontrolējošo iestāžu ieteikumus, Komisija jau ir izstrādājusi vajadzīgos instrumentus savas darbības koordinēšanai ar dalībvalstu darbībām. Redzot grūtības, ar kādām nācies sastapties, dalībvalstīm izstrādājot un ieviešot šos instrumentus plānošanas periodā no 1994. līdz 1999. gadam, Komisija struktūrfondu un Kohēzijas fonda īstenošanai piemērojamajās regulās ir iestrādājusi nosacījumus, kurus tā uzskata par vajadzīgiem, lai nodrošinātu kontroles procedūras, kas tai ļauj būt pietiekami drošai par dalībvalstu veikto darījumu pareizību.

Turklāt saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1260/1999 38. pantu un Regulas (EK) Nr. 1164/94

¹⁴ Sk. iepriekš 6. zemsvītras piezīmi.

¹⁵ Eiropas Kopienas Revīzijas palātas Atzinums nr. 2/2004 par vienotas kontroles modeli (un priekšlikums attiecībā uz Kopienas iekšējās kontroles režīmu).

II pielikuma G pantu Komisija ir sekmējusi administratīvu vienošanos noslēgšanu ar dalībvalstīm par revīzijām, lai padarītu intensīvāku kontroles un tās rezultātu koordinēšanu starp Komisiju un dalībvalstīm un piemērotu kopīgas revīzijas metodes. Tāpat, attiecībā uz vienkāršošanas procesu¹⁶ Komisija ir likusi dalībvalstīm pielikt kopīgas pūles, lai savlaicīgi apmainītos ar sīki izstrādātām gada kontroles programmām ar mērķi izvairīties no divkārša darba. Attiecībā uz dalībvalstīm, kuras Eiropas Savienībai pievienojās 2004. gada maijā, turpinot sadarbību, kas īstenota, ieviešot pirmspievienšanās instrumentus¹⁷, tiks piemēroti minētie noteikumi tiesību aktos par struktūrfondiem un Kohēzijas fondu.

Turklāt Komisija ir ieviesusi „uzticēšanās līgumu” starp Komisiju un dalībvalstīm. Uzticēšanās līgums ir dalībvalstu brīvprātīga apņemšanās ar mērķi nodrošināt Komisijai vajadzīgo līdzekļu ieviešanu, lai varētu kontrolēt notiekošo darījumu pareizību, tādējādi nodrošinot vispārēju pamatu visai attiecīgās programmas, fonda vai reģiona kontrolei saskaņā ar Komisijas apstiprinātu revīzijas stratēģiju un ikgadēju pastiprinātu ziņošanu par šīs revīzijas stratēģijas rezultātiem. Šāda līguma priekšnosacījums ir arī tāds, ka Komisijai iepriekš jābūt pārliecinātai par esošo sistēmu atbilstību reglamentējošajiem noteikumiem. Šis līgums ļauj Komisijai saņemt garantiju, ka tā var uzticēties dalībvalstij, neuzliekot jaunas regulatīvas prasības, bet veicot koordinētu Komisijas un dalībvalsts sadarbību. Tomēr šāda garantija zūd, ja tiek atklāts, ka dalībvalsts nepilda savus pienākumus.

Taču, kā Revīzijas palāta ir norādījusi savā Atzinumā nr. 2/2004, lai gan normas vai principi, kas nepieciešami, lai garantētu fondu efektīvu un lietderīgu iekšējo kontroli, jau tiek „*daļēji vai pilnīgi ievēroti pašreizējās sistēmās*”, var izstrādāt un ieviest arī citus, lai nodrošinātu to, ka „*kontroles apjoms un intensitāte [tiek] noteikti tā, lai panāktu līdzsvaru starp kopējām kontroles veikšanas izmaksām un attiecīgajiem ieguvumiem.*”

Tādēļ, balstoties uz pieredzi ar pašreiz piemērojamajiem noteikumiem, Komisija vēlas paaugstināt vadības un kontroles sistēmu efektivitāti un lietderību nākamajā plānošanas periodā, un šim nolūkam tā ir pieņēmusi nākamajā nodaļā izklāstītos priekšlikumus.

III. NOTEIKUMU PERSPEKTĪVAS LAIKA POSMĀ NO 2007. LĪDZ 2013. GADAM

Attiecībā uz dalītu vadību viens no nākotnē piemērojamo noteikumu galvenajiem mērķiem plānošanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam ir, pamatojoties uz pienākumiem atbilstīgi Kopienas tiesībām un uz pieredzi, kas gūta, piemērojot pašreizējos noteikumus, skaidri noteikt Kopienas budžeta izpildē iesaistīto dažādo pušu, tas ir, no vienas puses – dalībvalstu un īstenošanas struktūru un, no otras puses – Komisijas, pienākumu pamatu, veidu un sadalījumu.

Komisija ir centusies palielināt fondu ieviešanas un kontroles sistēmu vispārējās struktūras konsekvenci, pārredzamību un drošību. Konsekvence vajadzīga, jo skaidri jādefinē obligātie nosacījumi, ko piemēro kontroles un revīzijas sistēmai visos procesa līmeņos, kā arī dažādo

¹⁶ 2.5.5. punkts Komisijas Paziņojumā K(2003)1255 Par strukturālo politiku vadības vienkāršošanu, precizēšanu, koordinēšanu un elastību laika posmā no 2000. līdz 2006. gadam (nav publicēts).

¹⁷ 11. un 12. pants un pielikums Padomes 1999. gada 21. jūnija Regulā (EK) Nr. 1266/1999 par atbalsta koordināciju kandidātvalstīm sakarā ar pirmspievienšanās stratēģiju un par Regulas (EEK) Nr. 3906/89 grozījumiem (OV L 161, 26.06.1999., 68. lpp.); 9. pants un III pielikums Padomes 1999. gada 21. jūnija Regulā (EK) Nr. 1267/1999, kas izveido pirmspievienšanās struktūrpoltikas programmu (OV L 161, 26.06.1999., 73. lpp.).

pušu attiecīgie uzdevumi un pienākumi. Pārredzamība vajadzīga, jo dažādajām kontrolē iesaistītajām pusēm jāzina katras kontroles rezultāti, lai palielinātu procesa efektivitāti, lietderību un ekonomiskumu. Drošība vajadzīga, jo Komisijai, pirms tā uzsāk pirmos starpposma maksājumus, nepieciešama papildu garantija par to, ka programmas vadības un kontroles sistēmas pastāv un atbilst regulā definētajiem obligātajiem nosacījumiem, par to pārliecinoties ar sistēmu sākotnējo novērtējumu, kura rezultātus iesniedz vienlaicīgi ar sistēmu aprakstu un ko veic neatkarīgs iepriekš apstiprināts dalībvalsts revidents.

Komisija arī ir ierosinājusi, ka tās iesaistei kontrolē jābūt proporcionālai potenciālā pārkāpumu riska līmenim, un tādēļ tās priekšlikumā paredzēts, ka tad, ja Komisija ir pārliecināta par valsts vadības un kontroles sistēmu esamību un labu darbību, tā var savu pārliecību par paziņoto izdevumu likumību un pareizību likumīgi pamatot ar valsts kontroles rezultātiem, tādējādi izmantojot pašas veiktās kontroles tikai ārkārtas apstākļos.

Saskaņā ar tādu pašu riska novērtēšanas principu Komisija ir ierosinājusi, ka Kopienas iesaistes līmenim vadības un kontroles procedūrās arī jābūt atkarīgam no Kopienas sniegtā atbalsta apjoma. Princips ir tāds, ka Kopienas tiesību aktos ir definēts obligāto nosacījumu kopums, kas vienmēr jāievēro visās vadības un kontroles sistēmās, kuras saistītas ar Kopienas fondu vadību, un ka minētie tiesību akti vienlaikus ļauj dalībvalstīm piemērot savus vadības un kontroles noteikumus un struktūras, ja valsts līdzfinansējuma līmenis ir ievērojami lielāks un ja Kopienas ieguldījuma apjoms ir zem noteikta sliekšņa. Šādu režīmu tomēr drīkst piemērot tikai tad, ja Komisija ir pārliecināta par valsts vadības un kontroles sistēmu uzticamību.

Ņemot vērā iepriekš ieskicēto vispārējo režīmu, jāapraksta konkrētākas vadlīnijas attiecībā uz pienākumu sadali, no kā Komisija vadījusies, izstrādājot savus priekšlikumus.

A. Komisijas pienākumi

Komisijas pienākums ir ierosināt tiesību aktus, kas skaidri nosaka abu dalītās vadības pušu pienākumus un saistības, kā arī to sadarbības režīmu.

Tas vispirms ietver to obligāto standartu definēšanu, kuriem jāatbilst valstu vadības un kontroles sistēmām, kā arī finanšu korekcijas, kas jāveic pārkāpumu gadījumā, kuri liecina par šo sistēmu neatbilstību.

Skaidriem tiesību aktiem arī jānosaka, ka Komisijas loma no budžeta vadības viedokļa ir pārraudzīt valstu vadības un kontroles sistēmu pareizu darbību, un tajos jāapraksta šīs lomas īstenošana, lai novērstu pārkāpumus.

Tādējādi attiecībā uz revīziju Komisija turpinās koncentrēties uz vadības un kontroles sistēmu novērtējumu, kā arī uz atklātajiem procesuālajiem un vadības vājajiem punktiem, pamatojoties uz riska analīzi, tomēr neatsakoties no tiesībām pēc vajadzības veikt atsevišķu darbību kontroli, piemēram, ja dalībvalsts pietiekami nerīkojas, lai novērstu pārkāpumu.

B. Dalībvalstu pienākumi

Dalībvalstu loma koncentrējas uz šādiem pienākumiem:

- sākumā, pirms programmas īstenošanas un pirms starpposma maksājumu veikšanas nodrošināt Komisijai pienācīgu garantiju, ko sniedz neatkarīga Komisijas apstiprināta

struktūra, kura apliecina dalībvalsts vadības un kontroles sistēmu kvalitāti un atbilstību noteiktajām normām un kura apstiprina tās grāmatvedības sistēmas pareizību. Ja šai garantijai pievienotas atkāpes, dalībvalstij jāiesniedz īstenojamo korekciju rīcības plāns. Tikai pēc apmierinošas rīcības plānā paredzēto vadības un kontroles sistēmas korekciju īstenošanas Komisija varēs veikt starposma maksājumus;

- iesniegt ikgadēju revīzijas iestādes garantiju attiecībā uz paziņotajiem izdevumiem un vadības un kontroles sistēmas pareizu darbību, un/vai trūkumu, kas atklāti pēc struktūrfondu izmantošanas kontroles uz vietas, noteikšanu un labošanu;
- sniegt paziņojumu par apstiprināto summu pareizību darbības programmu pabeigšanas brīdī, pamatojoties uz revīzijām un kontroli, kas veikta programmas periodā.

Dalībvalstīm pirmām kārtām fondu līdzekļu saņēmējiem jāpiemēro finanšu korekcijas, ja netiek ievēroti struktūrfondu subsīdijas piešķiršanas noteikumi, un jāatskaita attiecīgie izdevumi no struktūrfondu deklarācijām.

C. Neievērošanas sekas

Kā norādīts Trešajā ziņojumā par ekonomisko un sociālo kohēziju, kopā ar efektivitātes principu un lielāku vienkāršošanu attiecībā uz finanšu kontroles vadību jāievieš arī stingrākas sankcijas un pasākumi, kuru nolūks ir ātra līdzekļu atgūšana pārkāpumu vai krāpšanas gadījumos. Noteikumos jāparedz nepārprotamas sekas, īpaši saistībā ar finanšu plūsmām, ja, programmu uzsākot, netiek ievēroti obligātie principi un standarti vai ja valstu kontroles sistēmās tiek atklātas nepilnības, kas varētu novest pie pārkāpumiem vai krāpšanas programmas ieviešanas laikā, un kuras dalībvalsts nav novērsusi.

Turklāt noteikumos jāparedz kārtība, kādā Komisija veic finanšu korekcijas, ja dalībvalsts neveic piemērotus pasākumus savu saistību ievērošanai.

Ja dalībvalstis nepilda savus pienākumus, Komisijai arī nevajadzētu kavēties izmantot EK Līguma 226. un 228. pantā paredzēto procedūru par pienākumu nepildīšanu.